

Изх. №/30.11.2022 г.

ДО: Председателя на Комисията по земеделието, храните и горите на 48-о НС
ДО: Членовете на Комисията по земеделието, храните и горите на 48-о НС

Относно: Становище от Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ) по проект на общ Закон за изменение и допълнение (ЗИД) на Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП), със сигнатура 48-253-07-3 и дата на постъпване в 48-о НС 17.11.2022 г.

Уважаеми г-н Председател,

Уважаеми госпожи и господа членове на Комисията,

Във връзка с предстоящото второ гласуване в Комисията по земеделието, храните и горите на 48-о НС на обединения проект на ЗИД на ЗПЗП, Асоциация на земеделските производители в България (АЗПБ) изразява високите очаквания на земеделската общност за навременното приемане на стабилна, предвидима и качествена нормативна уредба, която да гарантира прозрачното управление и прилагане на Стратегическия план по ОСП 2023-2027 („Стратегическия план“) от 01.01.2023 г. Ето защо оценяваме синхронизираните усилия на законодателната и изпълнителната власт да предложат общ проект на ЗИД на ЗПЗП, който от една страна да уреди прилагането на Стратегическия план и изпълнението на компонент „Устойчиво селско стопанство“ от НПВУ, а от друга- да уреди правоотношенията, възникнали от заявления за подпомагане, проекти и искания за плащане, подадени в рамките на прилагането на преходния период на ОСП 2021-2022 (т.нар. „заварени положения“).

В този контекст бихме искали да запознаем Комисията със следните наши аргументирани предложения и коментари:

- ❖ Относно **„§ 13, чл. 47 п, ал. (3) Стратегическият план и неговите изменения се одобряват от Министерския съвет.“**- считаме, че в процеса на бъдещите промени на Стратегическия план трябва активно да участват всички заинтересовани от ОСП страни, а МС да одобрява измененията едва след като са одобрени от мониторинговия комитет. В тази връзка предлагаме в края на изречението да се добави **„и след одобряването от мониторинговия комитет“**.

- ❖ Предлагаме в § 13, чл. 47 п създаване на **нова ал. (5) В срок до три месеца от одобряването на Стратегическия план от Европейската комисия министерство на земеделието изгражда нова интернет страница на Стратегическия план, която поддържа до изтичане срока на неговото прилагане**“- предложението ни цели решаване на множеството проблеми от настоящия програмен период, трудностите за бенефициентите принудени да познават и да работят с три сайта (МЗм, ДФЗ, ИСУН), както и предизвикателствата за събирането на данни, анализ, наблюдение, контрол и управление на ПРСР, поради липсата на единен сайт на Програмата и прилагането и в две информационни системи. В тази връзка следва да бъдат променени § 16, чл. 47 ай, ал. (3), (4) и (5) по следния начин:
- ✓ (3) **„Проектите на условията за кандидатстване и условията за изпълнение се публикуват на интернет страницата на Министерството на земеделието и в системата по чл. 30, ал. 2, т. 6 преди тяхното утвърждаване. След старта на официалната интернет страницата на Стратегическия план по § 13, чл. 47 п, ал. (5), проектите на условията за кандидатстване и условията за изпълнение се публикуват в сайта на Стратегическия план. Заинтересованите лица могат да изпращат писмени предложения и възражения по публикуваните проекти в определен от управляващия орган срок, който не може да бъде по-кратък от една седмица. За обсъждането на постъпилите предложения и възражения, се прилага глава пета, раздел II от Административнопроцесуалния кодекс.“;**
- ✓ (4) **„Кандидат за подпомагане може да иска разяснения по отношение на условията за кандидатстване в срок до три седмици след откриване на приема. Разясненията се утвърждават от ръководителя на управляващия орган или оправомощено от него лице. Те се дават по отношение на условията за кандидатстване, не съдържат становище относно качеството на проектното предложение и са задължителни за всички кандидати. Разясненията се публикуват на интернет страницата на Министерството на земеделието, както и посредством системата по чл.30, ал.2, т.6. След старта на официалната интернет страницата на Стратегическия план по § 13, чл. 47 п, ал. (5), разясненията се публикуват в сайта на Стратегическия план.“;**
- ✓ (5) **„Утвърдените документи по ал. 2 се съобщават на всички заинтересовани лица, като се публикуват на интернет страницата на Министерството на земеделието и в системата по чл. 30, ал. 2, т. 6. След старта на официалната интернет страницата на Стратегическия план по § 13, чл. 47 п, ал. (5), разясненията се публикуват в сайта на Стратегическия план. След откриване на приема утвърдените документи, в частта,**

определяща условията за кандидатстване, може да се изменят само при промени в правото на Европейския съюз, българското законодателство или Стратегическия план, очевидна фактическа грешка и промяна в социалните или икономически условия, които налагат привеждане на документите в съответствие с тях, за увеличаване на финансовия ресурс по приема или за удължаване на срока на приема. Увеличаване на финансовия ресурс по приема може да се извършва само до публикуване на класирането на проектите.“.

- ❖ Относно „§ 13, чл. 47 с, ал. (3) **Министърът на земеделието със заповед учредява и определя състава на мониторинговия комитет по чл. 124 от Регламент (ЕС) 2021/2115.**“ – в контекста на предложения § 89 намираме този текст за непълен, неясен и считаме, че следва в законопроекта да се предвиди изричен текст, съобразен с ПМС № 302 от 29.09.2022 г. и определящ точно по какъв начин ще се конструира и по какви правила ще работи мониторинговия комитет на Стратегическия план- т.е. ако ще се прилага директно ПМС № 302, то този текст губи смисъл, ако няма да се прилага ПМС № 302- следва да се посочи процедурния ред, които определено да не се свежда до списък на членове.
- ❖ Предлагаме в § 13, чл. 47 с създаване на **нова ал. (4) „В края на всяка календарна година министерството на земеделието публикува индикативен график на приемите по интервенциите на Стратегическия план за предстоящата календарна година.**“ - предложението ни цели от една страна по-голяма предвидимост и време за подготовка на кандидат-бенефициерите по различните интервенции, а от друга- свързано е със заложените в Стратегическия план ежегодни приеми по различните интервенции.
- ❖ Относно „§ 13, чл. 47 т, ал. (3) **Министерството на земеделието изгражда Система за знания и иновации в селското стопанство в България, която обединява взаимодействието на заинтересовани страни за повишаване на нивото на образованост и осведоменост на земеделските стопани и създаване и развитие на потенциал за внедряване на иновации в практиката.**“ - предлагаме да отпадне, поради пожелателния си характер и липсата на каквато и да е информация кога, как, кого и как ще обединява, а и не би следвало в рамков Закон да бъдат уреждани подобни елементи от Стратегическия план- логично поставяме и риторичния въпрос защо и за новата Национална мрежа по ОСП няма разпоредба.
- ❖ Относно § 18. **Създава се Глава четвърта "е" – предлагаме да останат и да се гласуват само чл. 47як, чл. 47яо и чл. 47яф**, а всички останали да отпаднат.
Мотиви: От една страна и за съжаление няма как да не отбележим, че в условията на нестабилна вътрешнополитическа обстановка, липса на предвидимост относно продължителността на работа на 48-о НС и сформиранието

на редовен Кабинет, общественият дебат по настоящите промени в ЗПЗП умишлено бе избегнат от авторите на законопроекта, а всички заинтересовани страни- игнорирани и negliжирани. В случая „липсата на време“ не би следвало да се приема за оправдание при погазването на базови демократични принципи и едностранното налагане на разбиранията на администрацията, без диалог със заинтересованите страни. Крайно некоректно и неприемливо е през последните няколко месеца в рамките на ТРГ за разработване на Стратегическия план въпросите на заинтересованите страни към МЗм, свързани с актуализацията на националната правна рамка, с необсъждани/неизчистени теми като система за управление и координация, система за контрол, мониторинг и санкции и пр. да получаваха отговори, че ще бъде изяснено в дискусиите при разработването/промяната на националната нормативна уредба, което не се случи, но пък МЗм някак си тихо качи на 10.11.2022 г. в сайта си в секция „ОСП 2023-2027“-подсекция „Визия и законодателство“ проект на ЗИД на ЗПЗП (станалият основа на законопроект № 48-254-01-62, внесен в НС на 10.11.2022 г. от нар. пр. Росен Костурков и гр. нар. пр. и в последствие приет на първо гласуване в Комисия на 16.11.2022), без да го обяви за обсъждане, без да информира ТРГ-то по Стратегическия план, без да се разглежда в работна група. Ето защо апелираме детайли от нормативната уредба, които е логично да са в наредбите по прилагането, да не бъдат гласувани в рамковия ЗПЗП и най-вече, задължително да бъдат поставени на широко обществено обсъждане. **От друга страна**, считаме че подобно детайлизиране с текстове в рамков Закон, които би следвало да са елемент на подзаконовата нормативна уредба, е реална предпоставка за поставяне на целия сектор пред изпитания и голям финансов ресурс под риск, когато се окаже, че гласувани на бързо и без обсъждане норми създават възможности за тълкуване и/или колизии, и/или др. проблеми, а липсва „политически прозорец“, който да ги разреши в Парламента.

- ❖ Относно § 18. Създава се Глава четвърта "ж" „**Чл. 47ях. (3) Министерството на земеделието разработва и приема Национална програма за действие за принос към изпълнение на целите на Стратегията „От фермата до трапезата“ до 2030 г.**“ - предлагаме в текста да се определи разумен срок, в който това да се случи, тъй като вътрешнополитическата нестабилност отново ще е удобно изкушение за оправдания кой и защо не е изпълнил този ангажимент. Нещо повече, този ангажимент е известен в НВПУ още от октомври месец 2021 г. и към настоящият момент освен анонси от администрацията, че го има, нищо официално не е работено/придвижено.
- ❖ Относно **предложения** § 89, касаещ Закона за управление на средствата от Европейските фондове при споделено управление (ЗУСЕФСУ)- адмирираме всички усилия на законодателната и изпълнителната власт в разрешаването на един много сериозен и дългогодишен проблем, на който се дължат предизвикателствата пред изпълнението на ПРСР 2014-2020 от 2018 г. насам и

който ако бъде оставен без решение, ще постави под риск и/или ще попречи за навременното използване/инвестиране на милиарден финансов ресурс от стотици хиляди бенефициенти на Стратегическия план. **Апелираме членовете на Комисията да одобрят тези предложения.** Според нас е много важно да се достигне до общото разбиране, че:

- ✓ Регламент 2021/1060 за Европейските фондове при споделено управление (ЕФСУ) не се прилага по отношение на Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР, но с изкл. на някои разпоредби, свързани с финансови инструменти, териториалното развитие и видимостта на подкрепата от ЕС- фондовете), тъй като вече е изключен от Споразумението за партньорство за програмен период 2023- 2027 и е предвиден нов модел на прилагане на селскостопанската политика чрез одобрение от ЕК на национални Стратегически планове по ОСП 2023-2027. На база опита от програмен период 2014 – 2020, ЕК преразглежда позицията си, че чисто механичното обединяване на всички фондове в една рамка, без да бъде отчетена характерната специфика на отделните сектори от икономиката, какъвто е случаят със сектор „Земеделие“, е неработещ модел и съответно занапред европейските земеделски фондове ще следват своя собствена рамка и модел на изпълнение. Самостоятелното управление на земеделските фондове, следва да бъде възприето концептуално, като една нова реалност, както на европейско, така и на национално ниво.
- ✓ Стратегически план по ОСП 2023-2027 включва прилагането на интервенциите по Стълб 1 на ОСП- т.е. Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ- директни плащания, секторна подкрепа, оперативни програми на организации на производители, програмите наследници на националните програми в областта на пчеларството и лозаро-винарството) и Стълб 2 (интервенции от ЕЗФРСР).
- ✓ Разпоредбите на ЗУСЕФСУ включват условия и ред по отношение единствено на ЕЗФРСР (без ЕФГЗ), без да отчитат новата европейска правна рамка на ОСП 2023-2027, състояща се в цялостен нов подход при програмиране, целополагане, изшълнения на няколко вида индикатори обвързващи вече двата фонда, както и усвояване на средствата от земеделските фондове на ЕС въз основа на постигнати цели;
- ✓ Прилагането на правилата на ЗУСЕФСУ освен противоречията между националното и правото на ЕС би създадо съществени затруднения по изпълнение на европейските регламенти по отношение на ОСП. Съществува принципно различие между механизмите и логиката за управление и контрол по отделните фондове на ЕС, налице са и разминавания в използваната по отделните фондове терминология, структура и функции на отговорните органи по управление и контрол.

- ✓ С оглед на малкото оставащо време до 01.01.2023 г., важно е да се отбележи факта, че част от системите, които се изискват и са част от приложимите системи на управление, които държавите-членки следва да разработят вече са изградени в рамките на разплащателната агенция предвид факта, че тези системи се прилагат и в предходни програмни периоди и следва да се допълнят и надградят. Това от своя страна изисква значително по-малък финансов ресурс от изграждането на напълно нови в друга система. Разплащателната агенция е изградила системи за кръстосани проверки между отделните фондове, система за отразяване на резултатите от проверките, приложими за повече от един фонд, система за проверка на заявени площи по инвестиционните проверки за проверка на площите, базирани на геопространствено заявяване и други, необходими за да се получи увереност, че условията за отпускане на подпомагане и извършване на плащане са изпълнени.
- ✓ **Не приемането** на предложените с настоящия общ законопроект изменения на ЗУСЕФСУ и ЗПЗП ще постави под риск стартиране на кампанията по директни плащания, някои от интервенциите обхванати от ИСАК, част от секторните интервенции и интервенциите по ЕЗФРСР извън обхвата на ИСАК, предвидени в Регламент (ЕС) 2021/2115. Съществува реален риск средства в размер над 1 053 782 089 евро общо ЕЗФРСР и ЕФГЗ да не бъдат усвоени през 2023 г., което ще се дължи на невъзможността на да се стартират съответните приеми, дължаща се на ограниченията поставени със ЗУСЕФСУ.
- ✓ **Приемането** на настоящия общ законопроект изменения на ЗПЗП ще позволи да се предприемат спешни мерки по привеждане в съответствие на националното законодателството с правото на ЕС, което ще позволи управлението на рисковете от загуба на средства по ОСП. **Ще позволи и** прилагането на Стратегическия план в неговата цялост, а на земеделските стопани и бенефициерите по в България да се възползват от подпомагане по интервенциите на новата ОСП, така необходими в условията на многопластова криза, редица новости и неизвестни.
- ✓ В проведените през 2021 г. и 2022 г. заседания на Комитета за наблюдение (КН) на ПРСР 2014-2020 темата беше повдигната и дискутирана, бяха споделени всички проблеми, които създава ЗУСЕСИФ и ИСУН 2020, а от браншовите организация излязоха предложения за прозрачно прилагане в бъдеще на интервенциите по Стратегическия план по ОСП чрез публично разработен модул в ИСАК, така щото да бъдат решени настоящите и предотвратени бъдещи проблеми. Освен това представителите на ЕК са запознати в детайли с този проблем и обърнаха на няколко пъти сериозно внимание на УО и апел за разрешаването му. В рамките на последното заседание на КН представителите на ЕК споделиха пред участниците, че възнамеряват да включват в програмата за традиционната годишна техническа среща между ЕК и УО темата с проблемите и ефектите от прилагането на ПРСР в две информационни системи и слабото изпълнение на Програмата в България.

- ✓ И на финала, от съществена значимост е всеки с контра аргумент по предложенията на § 89 освен да се запознае задълбочено с новия законодателен пакет на ЕС за ОСП 2023-2027, а също така и с обективните и независими оценки, констатации и препоръки от:
- Сметната палата на Република България (СП) в одитен доклад от 2021 г. *„Мониторинг и оценка на подхода „Водено от общностите местно развитие“ за периода от 01.01.2015 г. до 31.12.2019 г.*
 - Одобреният от ЕК Годишен доклад за изпълнението на ПРСР 2014-2020 обхващащ периода 01.01.2020 г.- 31.12.2020 г.
 - Одобреният от ЕК Годишен доклад за изпълнението на ПРСР 2014-2020 обхващащ периода 01.01.2021 г.- 31.12.2021 г.
 - Сметната палата на Република България (СП) в одитен доклад от 2022 г. *„Ефективно и прозрачно използване на публичните средства за преодоляване на последствията от пандемията COVID-19- мерки за подпомагане на земеделските производители“ за периода от 01.02.2020 г. до 31.03.2021 г.*
 - Последният докладван от ДФЗ напредък в изпълнението на ПРСР 2014-2020 (към 31.10.2022 г. наличен в сайта на ДЗФ), показващ 56.46% усвояване спрямо общия бюджет на Програмата и след 2-годишното удължаване на крайния срок за прилагането ѝ.

30 ноември 2022 г.
гр. София

С уважение: Венцислав Върбанов
Председател на УС на АЗПБ